

ØKOLOGISK ØKONOMI – ALTERNATIVET

GLOBALISERINGSKONFERANSEN

OSLO 13 OKTOBER 2018

Professor Ove Jakobsen

Senter for økologisk økonomi og etikk

Nord universitet/Handelshøgskolen

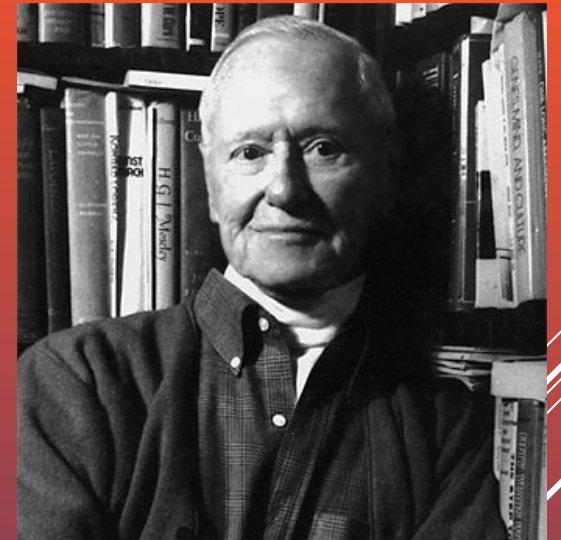
- Den verden vi har skapt er et uttrykk for vår tenkning.
Skal vi forandre verden kan det bare skje ved at vi forandrer vår tenkning.
- Albert Einstein

BÆREKRAFT HANDLER OM Å SKAPE
DET GODE LIV I DET GODE SAMFUNN

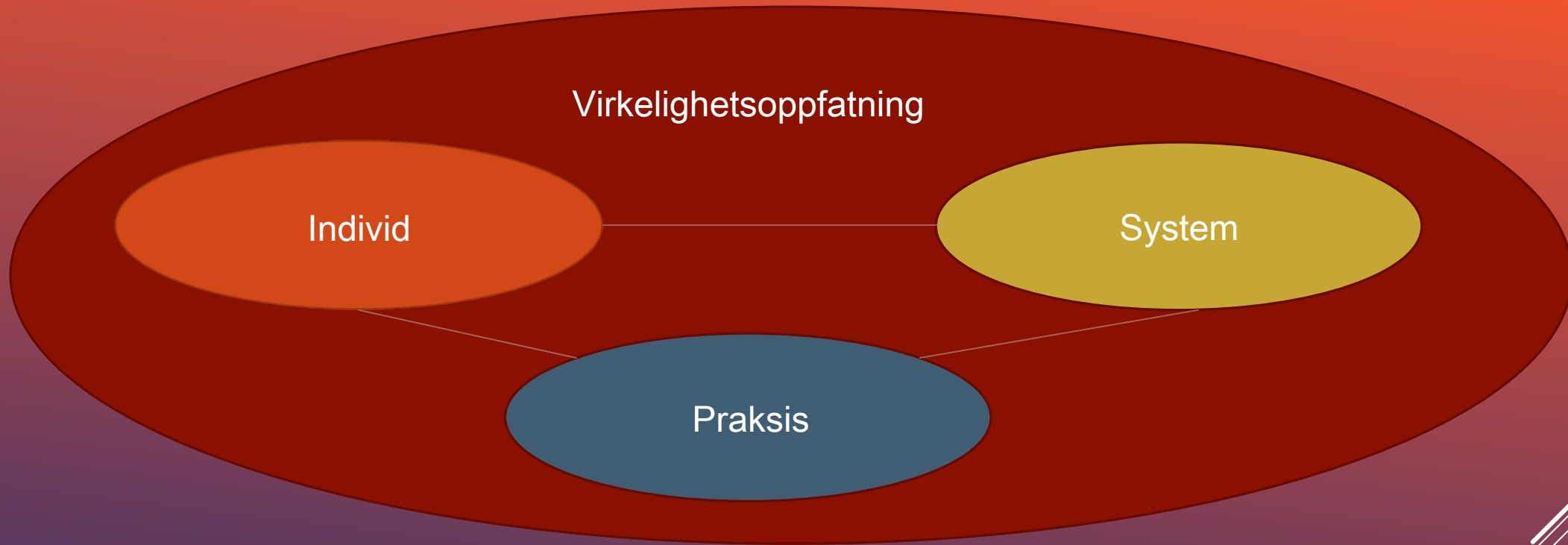
KAN VI PÅVIRKE FREMTIDEN?

- Selvoppfyllende profetier
- Individuelt: Selvoppfyllende profeti, forventninger til en person medvirker til at personen endrer seg i retning av forventningen
- Kollektivt: forventninger om at samfunnsutviklingen vil gå en bestemt retning fører til at folk tilpasser seg den forventede utviklingen og dermed går den i oppfyllelse
- Uttrykket «selvoppfyllende profeti» ble først brukt av sosiologen Robert K. Merton i 1946.

Tilpasning til den sannsynlige eller til den ønskede utviklingen (Freire)

HVORDAN ALT HENGER SAMMEN

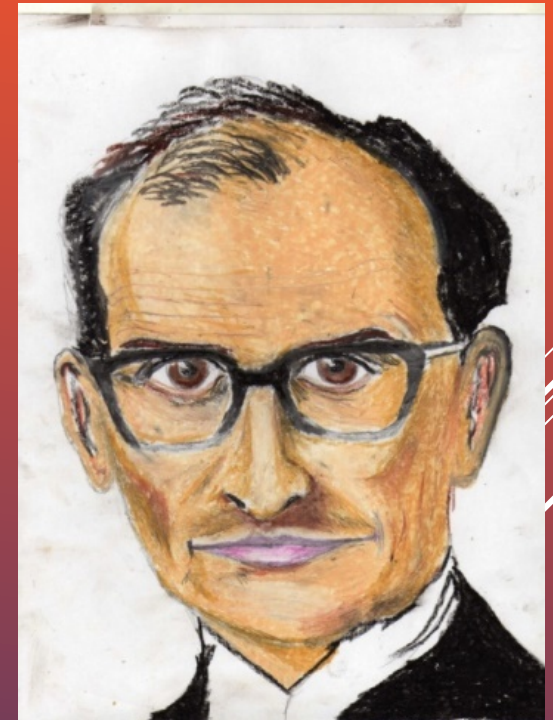
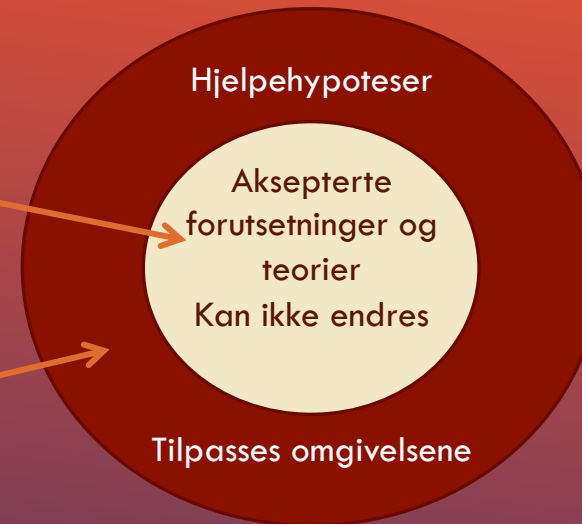
Once a particular view of reality becomes dominant, then social and political processes regulate and discipline people into certain ways of ethical being, thinking and behaving that are consistent with such a view

IMRE LAKATOS – EVOLUSJON OG REVOLUSJON

Skiller mellom en vitenskaps:

Hard core – Teorier, begreper, forutsetninger som tas for gitt og som det ikke stilles spørsmål ved uten at paradigmet er truet

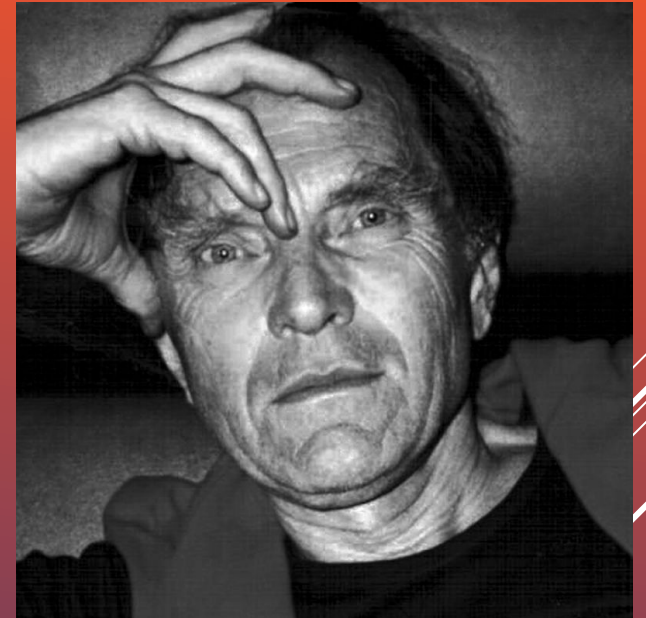
Protective belt – Teorier og begreper som kan endres for å beskytte “hard core”

Imre Lakatos 1922- 1974

PAUL FEUERABEND – ANYTHING GOES

- Ny kunnskap forutsetter at det stilles spørsmål ved etablert teori og etablerte metoder
- Kravet om konsistens mellom hypoteser og etablert teori forhindrer ny kunnskap
- Vitenskapelige fremskritt forutsetter at forskerne bryter etablerte regler for forskning
- Vitenskapelig pluralisme
- Kunnskap i dag kan bli morgendagens myter og dagens utopier kan bli morgendagens sannheter

Paul Feuerabend (1924-1994)

UTOPIFORSKNING

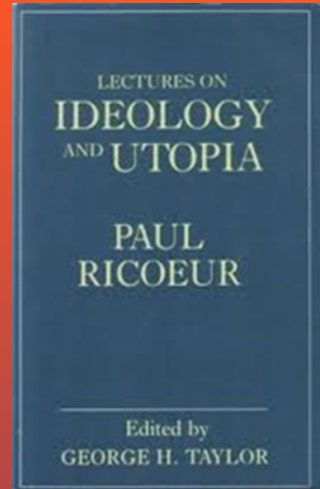
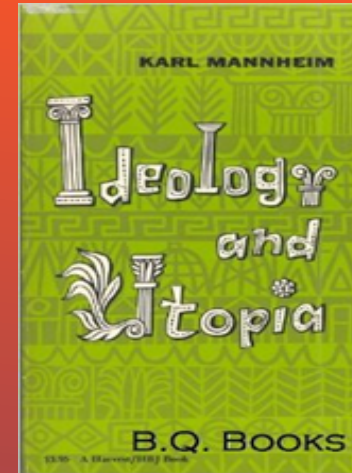
Energifelt

Ideologi

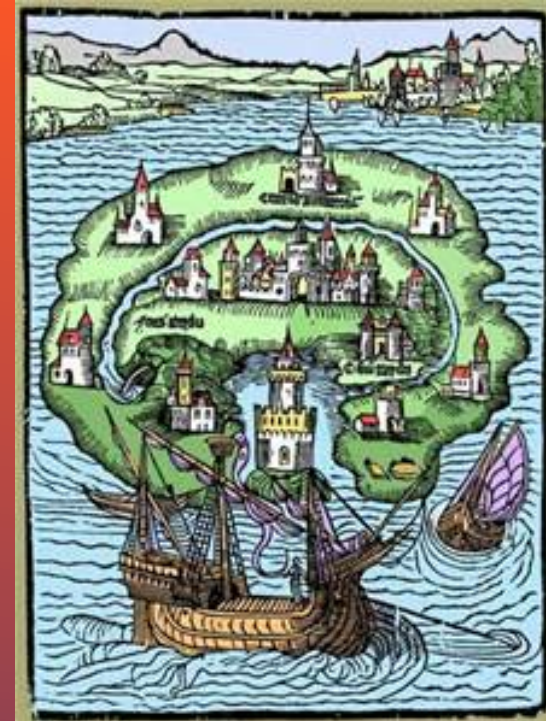
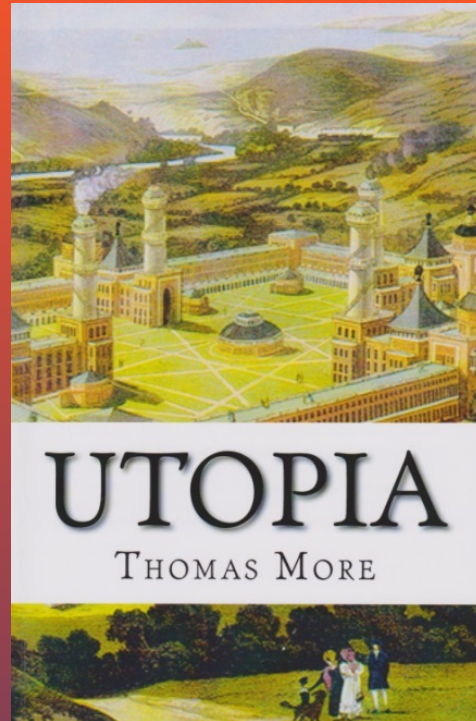
Utopi

Det som er
Aktualitet

Det som kan bli
Potensialitet

Without utopia ideology becomes static, without ideology utopia becomes a mirage (Ricoeur)

THOMAS MORE PUBLISERTE I 1516 DEN FØRSTE UTOPI.
HAN FORESTILTE SEG ET SELVORGANISERENDE, KONMPLEKST SAMFUNN
PREGET AV EN STERK FELLES KULTUR

LIVET I UTOPIA

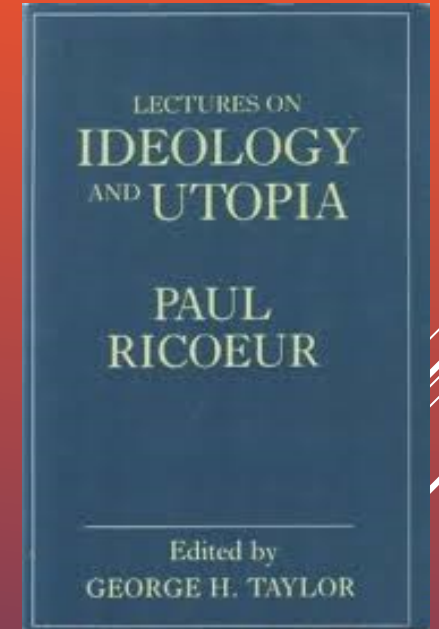
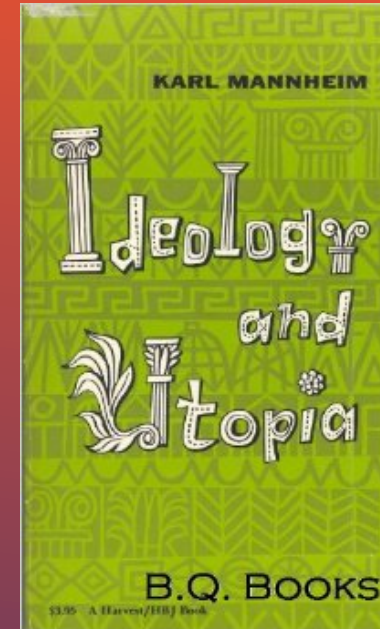
- Lokal produksjon av mat, vin, urter og blomster
- 6 timer arbeidsdag
- Mer tid til individuell og kulturell utvikling
- Fysiske rom for samtale og sosiale aktiviteter
- Mange religioner bør være representert i hver by
- "Virtue is living in accordance with nature"
- "Always fruit after meat"

IDEOLOGI

Betrakte nutiden innenfra:

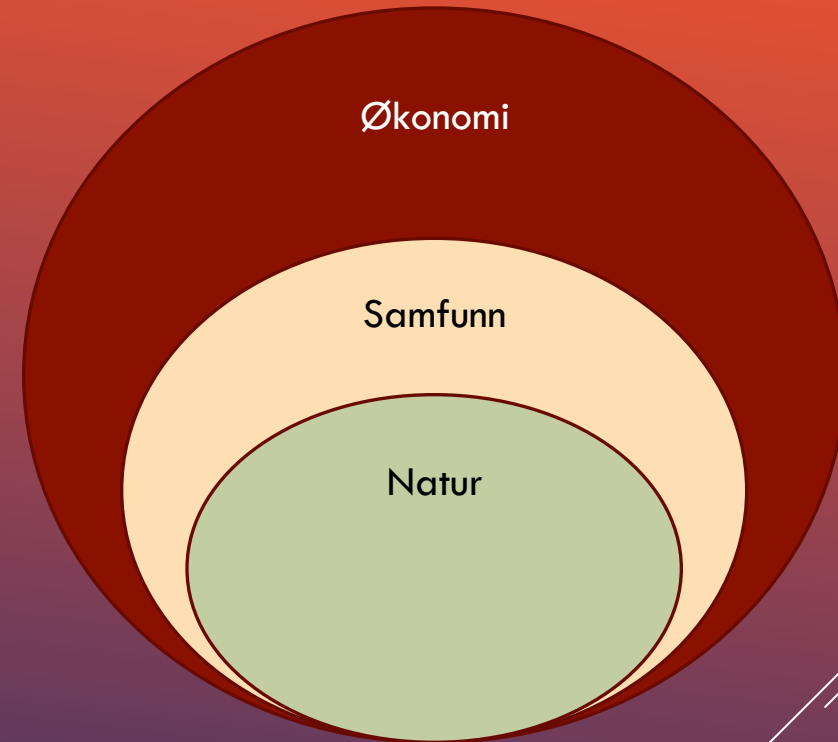
- Ideologier er her – beskriver det som er
- Viktig for å skape identitet – individuelt og kollektivt
- Ideologier er forankret i dominerende samfunnsgrupper
- Aksepterte felles normer og verdier
- Legitimerer autoriteter

Without utopia ideology becomes static, without ideology utopia becomes a mirage (Ricoeur)

KJENNETEGN VED ETABLERT IDEOLOGI (hard core)

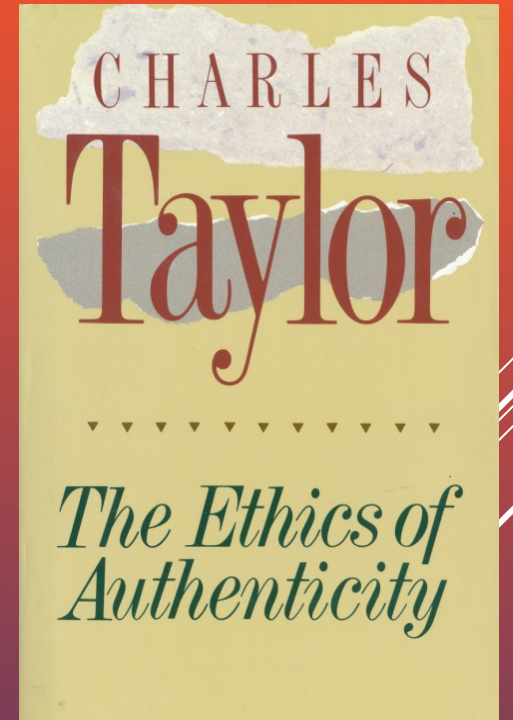
- Vekst (kvantitativ)
- (Atomistisk) konkurranse
- Economic man
- Top-down (eks. enhetsledelse)
- Økonomisk internalisering

We have reached a point in our evolution as human beings, in which we know very much, but understand very little (Max-Neef 2010)

UTVIKLINGSTREKK

- Individualisme → Egoisme (meningstap og normoppløsning)
- Egenverdi → Instrumentelle verdier (effektivisering og rasjonalisering)
- Økonomisme → Alle verdier regnes om i penger

(1991)

We do not choose our problems, we do not choose our products; we are pushed, we are forced by the system (Fromm)

GRØNN ØKONOMI - ENDRINGER I «THE PROTECTIVE BELT»

- Grønn økonomi har i liten grad bidratt til å løse de store miljøutfordringene,
- I stedet har Grønn økonomi ført til at problemene er tilslørt av miljøriktige ord og begreper (f.eks. grønn vekst, grønn markedsføring, bærekraftig konkurransekraft)
- Grønn økonomi kan også føre til at miljøproblemene øker fordi «grønne» effektiviseringstiltak frigir midler som gjør at det totale forbruket øker (enhver økning i forbruk forsterker miljøproblemene) (Rees 2008)

The consistency condition - the condition that demands that new hypothesis are consistent with accepted theories – merely serves to keep the older theories in place (Feuerabend 1984)

UTOPI

Betrakte nutiden utenfra:

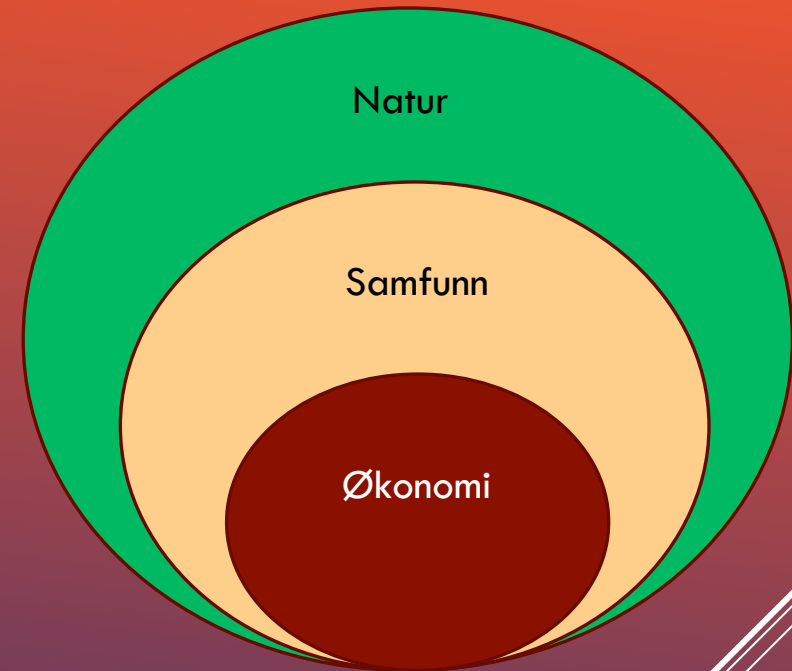
- Utopier er et annet sted - er rettet mot fremtiden
- Utopiene skal ikke realiseres, vi kan bare nærme oss dem, arbeide i den retning
- Utopiene bidrar til forandring, samfunnet er uferdig, dynamisk, det er alltid underveis
- Utopiene utfordrer autoriteter

A society without utopia would be dead, because it would no longer have any project, any prospective goals (Ricoeur)

KJENNETEGN VED ORGANISK UTOPI

- Utvikling (kvalitativ)
- Samarbeidende nettverk
- The ecological man
- Bottom-up
- Sirkulære verdikjeder (kretsløp)
- Økologisk internalisering

Utopia is not about the impossible, what is really impossible is to carry on as we are (Levitas 2013)

FRA NEGATIV TIL POSITIV FRED

Negativ fred (ideologi)

- Fred sikres gjennom bruk av makt, årsakene til krig er der fortsatt
- Bidrar til å opprettholde systemet

Positiv fred (utopi)

- Innføring av strukturer som fremmer harmoni, livskvalitet og utvikling av individuelt og kollektivt potensial
- Forutsetter en endring av eksisterende system

The introduction of economic concepts, theories, and models in new areas, health, education, culture, leads to increasing alienation (Galtung)

FRA GRUNN TIL DYPØKOLOGI

Grunn økologi (ideologi)

- Naturen er en økonomisk ressurs
- Miljøproblemer løses ved å trekke naturen inn i økonomien

Dyp økologi (utopi)

- Vi får et bedre liv dersom vi lever i pakt med naturen
- Vi må endre våre økonomiske, teknologiske og industrielle systemer, virkelighetsoppfatning og materialistiske livsstil

We seek what is best for ourselves, but through the extension of the self, our "own" best is also that of others
(Næss)

FRA GRØNN TIL ØKOLOGISK ØKONOMI

- Grønn økonomi (Ideologi)
- Redusere negative symptomer innenfor eksisterende økonomisk system forankret i en mekanisk virkelighetsforståelse
- Økologisk økonomi (Utopi)
- Grunnleggende endringer på system-, praksis- og individnivå basert på en organisk virkelighetsforståelse

Hard core Grønn økonomi	Protective belt Grønn økonomi
Vekst	Grønn vekst
Konkurransen	Etikk og CSR
Strategi	Grønn strategi

Hard core Grønn økonomi	Hard core Økologisk økonomi
Vekst (kvantitativ)	Utvikling (kvalitativ)
Konkurransen	Samarbeid
Strategisk planlegging	Partnership approach

HVILKE KRITERIER BØR VURDERES?

Ideologi

Utopi

Økonomisk vekst

Utvikling av livskvalitet

Atomistisk konkurranse

Samarbeidende nettverk/assosiasjoner

Lineære verdikjeder

Kretsløpsløsninger

Top-down

Bottom-up

Fremmedgjøring

Frihet

Fri handling

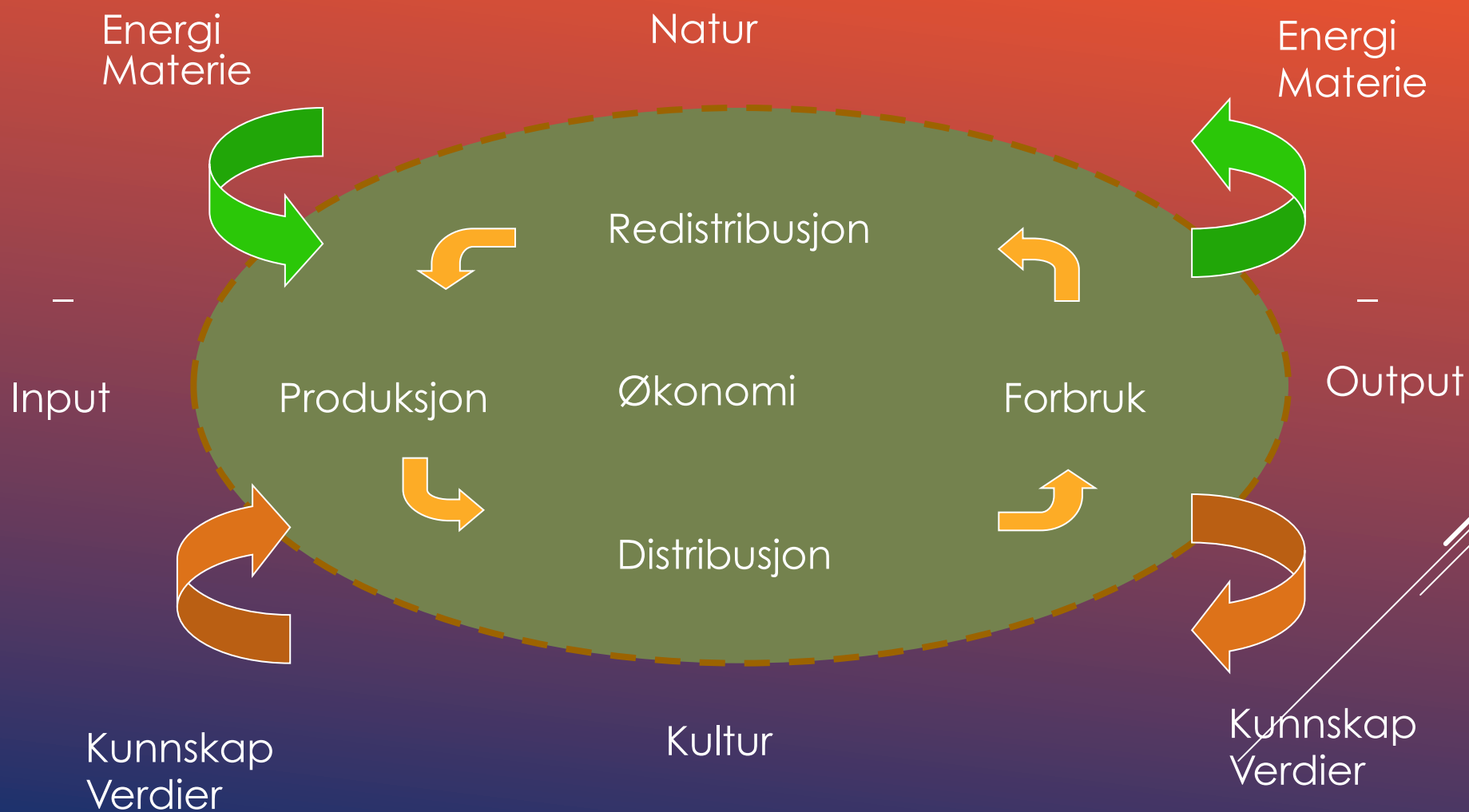
Fri vilje

Like muligheter

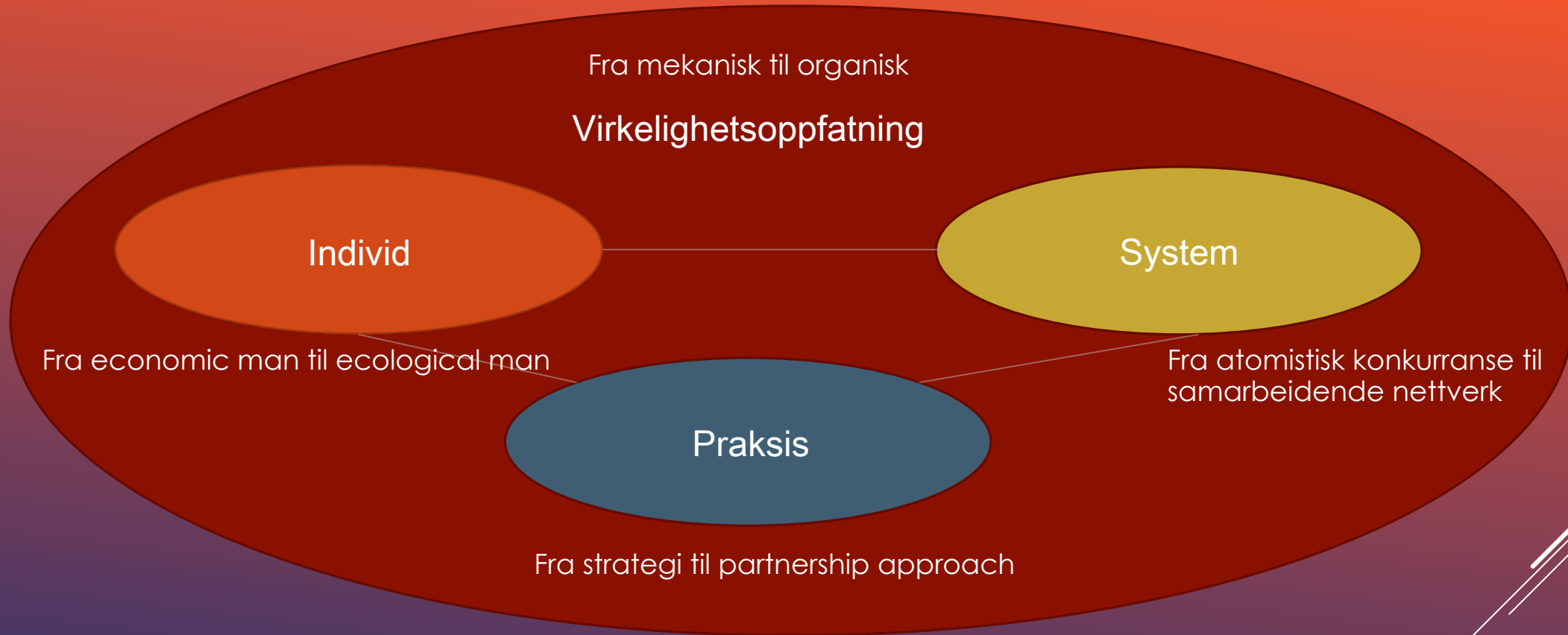

Rettferdighet

KRETSLØPSØKONOMI

HVORDAN ALT HENGER SAMMEN

FREMTIDSBILDER AV LIVSKVALITETSSAMFUNNET

- Materielt forbruk er minimert, maksimering av livskvalitet; "To be - rather than to have"
- Organisering som fremmer samarbeid for det felles beste; "Self organized locally based, dynamic networks"
- Matvaresystem som ivaretar hensynet til jord, planter, dyr og mennesker; "Local food for local markets"
- Desentraliserte kretsløpsløsninger for alle materialer; "Reduce, reuse, repair, recycle"
- Småskala teknologi; "Technology should be in the service of people – not people in the service of technology"
- Lokalsamfunn preget av mangfold; "Cultural diversity and biodiversity ensures resilience"

VIL VI LYKKES?

- I stedet for å spørre *hvordan fremtiden vil bli*
- Er spørsmålet hvordan vi *vil fremtiden skal bli*

Even the best individuals placed under poor social and institutional circumstances behave badly (Maslow)

▶ Mer informasjon om økologisk økonomi:

▶ www.ovejakobsen.com

